

DE REGELS VAN EEN MUNTUNIE

GERT PEERSMAN (column De Standaard 16/6/2015)

Voor de totstandkoming van de euro was het renteverschil tussen Griekenland en Duitsland 5 à 10 procent, een prikkel die het Griekse begrotingstekort min of meer binnen de perken hield. Zodra Griekenland werd toegelaten tot de euro-zone, kon de pret niet op. De financiële markten verloren alle zin voor realiteit. Banken en investeerders gaven Griekenland massaal en onvoorwaardelijk leningen aan absurd lage rentevoeten. De markt gedroeg zich alsof er absolute zekerheid over bestond dat Griekenland in alle omstandigheden in staat zou zijn om de schulden terug te betalen. Het renteverschil met Duitsland smolt weg als sneeuw voor de zon, en dus ook de begrotingsdiscipline. Na jaren van verstervingen kon de Griekse overheid zich onderuit laten zakken, de broekriem lossen en het er eens goed van nemen.

Niet alleen de Grieken, ook de schuldeisers hebben zich roekeloos gedragen, en zijn medeverantwoordelijk voor het Griekse drama. Volgens sommigen moeten de schuldeisers daarom nu mee het bad in en moeten ze een deel van de Griekse schulden kwijtschelden. Op zich is dat een valabel argument, alleen zijn de schuldeisers die toen veel te gul waren niet de schuldeisers van vandaag. In de lente van 2012 hebben de onbezonnen schuldeisers al een schuldvermindering van ruim 100 miljard moeten slikken. Sindsdien zijn de schuldeisers voornamelijk Europese landen en internationale instellingen die aan Griekenland noodleningen hebben gegeven. Die kun je bezwaarlijk roekeloos noemen. Het tegendeel zou pas onbesuisd zijn geweest. Griekenland zou nog meer in de dieperik hebben gezeten en de chaos op de financiële markten zou niet te overzien zijn geweest.

De geldschietters hebben dus een punt als ze de Griekse regering vragen om hervormingen te doen en de tering naar de nering te zetten zodat ze hun schulden kunnen terugbetalen. Daar is niets immoreels of ondemocratisch aan. Het is net wat de vorige schuldeisers hebben nagelaten te doen, met alle ellende van dien. Ook het argument dat een nieuwe schuldkwijtschelding onverteerbaar zou zijn voor de goede besparingsleerlingen van de klas is terecht. Het kan hen aanzetten om de 'Griekse' weg op te gaan, en vooral het draagvlak wegnemen om in de toekomst nog noodleningen te willen geven aan landen die in de problemen komen. Dat is het laatste wat we willen, want dan komt de euro pas helemaal op de helling te staan.

De huidige geldschietters hebben in het Griekse drama echter ook boter op het hoofd. Zij hebben Griekenland op de eurotrein laten stappen zonder het ticket te controleren, niemand riep Griekenland tot de orde toen ze de Europese begrotingsregels aan hun laars laptten, en er bestaat geen twijfel over dat de opgelegde maatregelen van de afgelopen jaren contraproductief hebben gewerkt. De besparingen waren te radicaal, en de structurele hervormingen te eenzijdig gericht op de arbeidsmarkt. Te drastisch besparen op een korte periode weegt te veel op de binnenlandse vraag. Door de arbeidsmarkthervormingen zijn de lonen ten opzichte van de handelspartners weliswaar met meer dan 30 procent gedaald, maar dat heeft zich door een gebrek aan hervormingen in de productmarkten niet of nauwelijks vertaald in lagere prijzen. Dat levert een dodelijke cocktail op. Als alleen de lonen dalen, en niet de prijzen, wordt de binnenlandse vraag verder onderuit gehaald. Zonder prijsdaling is er ook geen verbetering van de competitiviteit en dus geen toename van de export. Het resultaat kennen we: een krimp van de Griekse economie met ongeveer 25 procent.

Een Grexit is geen optie, daar worden we allemaal slechter van. De oplossing bestaat er enerzijds in dat Griekenland verder bespaart en structurele hervormingen doorvoert totdat het weer zelfstandig kan lenen en de bedrijven competitief zijn. Een flexibilisering van de productmarkten is in die context cruciaal, zoals minder regulering en bureaucratie, de uitbouw van een distributienetwerk en financieringskanalen voor bedrijven, en het wegwerken van monopolies, handels- en toetredingsbarrières. Pas dan zullen de lagere lonen zich ook vertalen in lagere prijzen zodat je een interne devaluatie creëert die de export zal aanzwengelen. Anderzijds is ook de vraag ondersteunen van vitaal belang als men wil dat Griekenland ooit zijn schulden terug kan betalen. Volgens de theorie van goed functionerende muntzones moet die ondersteuning van de andere lidstaten komen. Dat betekent dat zij de leningsvoorwaarden voor de Grieken zo veel mogelijk versoepelen zonder de Europese belastingbetaler te veel te bruuskeren, en een stimuleringsbeleid voeren door te investeren in de Griekse economie en hun goederen te importeren. Het komt er dus op neer dat iedereen de regels van een monetaire unie respecteert, en klaar is Kostas.